

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ЗДІЙСНЕННЯ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ

Міщук О.В., канд.екон.наук, доц., Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Негативні тенденції останніх років, які проявляються у світовій економіці, зумовлюють нагальну необхідність вдосконалення теорії і практики регулювання банківської діяльності, зокрема, розробки заходів, націлених на запобігання кризових явищ у банківській сфері, нових інструментів і методів виявлення і прогнозування кризових явищ, засобів і способів протидії їм. Разом з тим, існуючі методики визначення ефективності регулювання, не можуть в повній мірі задовольнити вимоги, що висувуються сучасними тенденціями у розвитку фінансово-кредитної сфери.

Зазначимо, що остання світова фінансово-економічна криза 2007-2010 років дала новий імпульс для досліджень в галузі банківського регулювання і формування розуміння сутності антикризового управління як діяльності, спрямованої не тільки на подолання кризи, а й постійно діючої системи заходів щодо його запобігання й мінімізації негативних наслідків. Тому аналіз та узагальнення антикризового управління у вітчизняних банках є важливим для оцінки стану управління кризовими ситуаціями в банківській системі та розробки ефективної системи антикризового менеджменту в окремих установах.

Термін «антикризове управління» з'явився в економічній науці недавно, тому не існує єдиного підходу до його означення. У свою чергу, поняття «антикризове управління банківськими установами» є взагалі мало дослідженим. Антикризове управління - це управління, яке спрямовано на передбачення небезпеки кризи, аналіз її симптомів і усунення загроз появи кризових ситуацій, а в разі їх появи - аналіз і прийняття швидких заходів ліквідаційного характеру з найменшими втратами та негативними наслідками. На нашу думку, виявити ознаки кризових явищ можливо за допомогою системи банківського нагляду.

Виявлення ознак кризи через систему банківського нагляду дозволяє визначити основні стратегічні напрями розвитку банку та умови його стабілізації.

Ефективний банківський нагляд за діяльністю комерційних банків зумовлений тим, що в умовах ринку відбувається жорстока конкурентна боротьба між банками та небанківськими установами, внаслідок чого ризикованість банківських операцій зростає при задоволенні клієнта й отриманні прибутку. Банківський нагляд є складовим банківської системи і має великий вплив на процеси у внутрішній і зовнішній політиці банківських установ.

Банківський нагляд у широкому розумінні включає в себе власне нагляд за банками, що називається дистанційним або документарним, та інспектування (інспекційні перевірки на місцях).

Дистанційний контроль включає в себе перевірку звітності, яку надають банки. Він дозволяє передбачати проблеми, які можуть впливати на платоспроможність і ліквідність банків і призвести до їх банкрутства.

Інспекційні перевірки на місцях дають можливість перевірити ступінь достовірності інформації, яку банки передають наглядовим органам, та сформувати максимально точне уявлення про фінансовий стан банку і якість його менеджменту.

До системи наглядової діяльності входить декілька основних напрямів, зокрема:

- державний нагляд, що здійснюється Національним банком;
- внутрішній банківський контроль (внутрішній аудит), що проводиться відповідною службою банківської установи;
- зовнішній аудит – проводиться незалежними недержавними аудиторськими компаніями.

Для забезпечення ефективного функціонування механізму антикризового управління банком доцільно: сформулювати чіткі стратегічні орієнтири за часовою ознакою у процесі виконання місії банку, що дозволяють досягати конкурентних переваг на ринку з урахуванням ризиків; визначити цілі антикризового управління та шляхи їх досягнення, які мають бути адекватними тенденціям зміни зовнішнього і внутрішнього середовищ банку; визначити комплекс необхідних заходів, що забезпечують здійснення стратегії антикризового управління, спрямованих на подолання саме того виду кризи, яка виникла.

Система антикризового управління має властивості, які забезпечують особливий механізм управління: гнучкість і адаптивність, здатність до диверсифікації та своєчасного ситуаційного реагування, а також можливість ефективного використання потенціалу банківського сектору та неформальні методи управління.

Існують такі основні стратегічні напрямки антикризового управління банківської діяльності в сучасних умовах:

- а) реструктуризація зовнішньої заборгованості;
- б) проведення рекапіталізації вітчизняних банків;
- в) антикризове управління депозитними банківськими продуктами;
- г) реструктуризація проблемних кредитів;
- д) антикризове управління кредитною діяльністю в банках;
- є) впровадження програм зменшення витрат.

Для забезпечення ефективного функціонування механізму антикризового управління банком доцільно: сформулювати чіткі стратегічні орієнтири за часовою ознакою у процесі виконання місії банку, що дозволяють досягати конкурентних переваг на ринку з урахуванням ризиків; визначити цілі антикризового управління та шляхи їх досягнення, які мають бути адекватними тенденціям зміни зовнішнього і внутрішнього середовищ банку; визначити комплекс необхідних заходів, що забезпечують здійснення стратегії антикризового управління, спрямованих на подолання саме того виду кризи, яка виникла.

Реалізація антикризових заходів в банківському секторі економіки через застосування широкого спектру інструментів антикризового управління має розглядатися як джерело економічних зрушень, підвищення рівня життя населення, стримування інфляційних процесів та стимулювання розвитку підприємницької діяльності, що в свою чергу відповідає стратегічним цілям розвитку держави.